

He tika tonu nga he o Ngati-Porou engari i kitea i runga i to ratou kaha ki te haere i te roa o te whenua ki te rapu oranga, i roto tonu i a ratou nga toto ahuhenua; i runga i a ratou mahi tutu ka kitea he iwi toa, he iwi kakama, he iwi mataara.

I mutu ai te heke a Ngati-Poou ki Turanga ki te kokoti karaihe na te nohoanga o te Wiremu Hemi ki Waipiro, ka whai mahi, ka tpu te karaihe ki Puketiti. Ka riihitia a te Whakaangiangi ki te pakeha ka whai mahi i nga takurua ki te tua ngahere.

He iwi mahi a Ngati-Porou. I mua atu o te whawhai Hauhau ki roto o Waiapu i te tau 1865 kua mau noa atu a Ngati-Porou ki te hipi. He kahui hipi ta Rapata Wahawaha, ta Mokena Kohere me a etahi atu rangatira. I te hakihiaki o te hipi ka patupatu e te Kawangatanga i te tau 1876, e rima herengi mo te tiaki, kotahi herengi mo te kua; ko te ngaronga o te hipi i a Ngati-Porou, a ko nga hipi o enei ra he whakatipuranga hou. Kua ngaro atu nga hipi o te ao tawhito me nga tikanga whakatipu hipi o te ao tawhito. Na Paratene Ngata i aata whakataki mai ki au nga tikanga o te ao tawhito. Kaore te hipi i rongoatia, i karatitia, i taketia; kaore he whare kaore he iari; whakaihotia tonutia ai nga hipi ki waho; ko nga taiapa he mea karapi. Ina whakaihotia nga hipi ka titia e nga kai-kuti he pupu harakeke ki te tatua hei tupiki i nga hipi—matua tupiki rawa ai hoki te hipi ka whakaiho ai. Ka pakaru te taiapa ka haere katoa nga tangata k i te whakahoki mai i ng hipi ko etahi ki te hanga i te taiapa. Ki te whakawhaiti i nga hipi he tangata tonu nga kuri. Kotahi te hipi, he toa, ki te korero a Paratene, tata te pau te wiki i whaiwhaitia ai ka mau, he mea waikaha, he mea piki e tetahi o nga hepara ki te rakau panga iho ai i te kaha, a he mea to tonu na nga hepara ka tae ai ki te whakaiho.

Na Hori Mahue i korero ki au nga korero mo te Rereotahu—he hipi toa tenei ara he raame. Ko te hipi nei no roto o Waiapu na te Aowera, i mauria ki te Kawakawa (Te Ara-roa) hei raame mo te kahui a te Whanau-a-Kahu. He tino toa a te Rereotahu mo te riri. Kaore ano kia tae ki te Kawakawa kua tae ke ona rongo toa, na reira hoki ka noho tatari mai era toa. Hei nga Ratapu, kei te karakia nga pakeke, kei te huihui ia nga tamariki me nga hepara katoa ki te parae whakaririri ai i nga hpi raame aa ko nga toa huhua o te kainga ki te kotahi o te Rereotahu—o te manuhiri. I kaha tonu a te Rereotahu i te tuatahi engari ka kaumatua, ka tau te taha ki raro, ka mate i te tamariki. I paku nga rongo, E, ko te Rereotahu tera kua hinga! A mamac ana te ngakau.

Ko te whakatipu hipi ra tenei a Ngati-Porou o nga ra ka huri.

Taria te roanga.